

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Юніна Олександра Сергійовича на дисертаційне дослідження Селюкова Вадима Сергійовича «Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні», подане на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Використання службових собак кінологічними службами є одним із аспектів, який підвищує ефективність діяльності правоохоронних органів в Україні. Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та інші служби та відомства останнім часом все більше використовують кінологічні розрахунки для реалізації покладених на органи завдань.

Складна соціально-політична ситуація, яка сьогодні склалася в Україні, визначає курс держави на системні внутрішні проблеми. Одним із таких викликів стає підвищення рівня ефективності правоохоронної діяльності. В цьому контексті можна вести мову про дієвість засобів, які використовують правоохоронні органи в своїй діяльності. Зрозуміло, що одним із таких заходів є використання здібностей та навичок службового собаки за допомогою кінолога.

Однією з умов ефективного використання службових собак в правоохоронній діяльності є чітке нормативне врегулювання підстав та порядку із застосування, що стає достатньо важливим і через специфіку такого спеціального заходу як собака.

Актуальність дисертаційної роботи підтверджується і тим, що вона виконана відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна — 2020»,

затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 213-р., Концепції розвитку кінологічних служб центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, та Національної гвардії України до 2020 року, затвердженої наказом МВС України від 24.05.2017 р. № 442, пунктів 2, 10, 17 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затверджених наказом МВС України від 11 червня 2020 р. № 454, пунктів 1.5, 1.14, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 8.7, 8.14 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016–2019 років, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 р. (протокол № 2), а також комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (державний реєстраційний номер 0113U008189), «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (державний реєстраційний номер 0113U008197).

Вищенаведене дає підстави вважати тему дисертаційного дослідження Селюкова В.С. актуальною і такою, що відповідає сьогоднішнім потребам правової науки.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Раціональна та внутрішньо узгоджена структура дисертаційного дослідження свідчить про високий ступінь обґрунтованості результатів роботи. Загальна структура дисертації в цілому є послідовною, логічною, всебічною, обґрунтованою об'єктом, предметом, метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, поділених на вісімнадцять підрозділів, дев'ять підпунктів, висновків й списку використаних джерел.

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу існуючих наукових підходів, чинного законодавства України визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад

кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, а також шляхи їх удосконалення.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, теорії управління, загальної теорії держави і права, адміністративного права, публічного управління та адміністрування, інших правових наук, службової кінології, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності. У ході дисертаційного дослідження було також використано стандарти і рекомендовану практику діяльності спеціальних підрозділів К-9 правоохоронних органів Сполучених Штатах Америки, країн Європейського Союзу, національних центрів підготовки миротворців, досвід яких щодо організації належного кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності може бути використаний в Україні.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України та Служби безпеки України, довідкові видання, соціологічні матеріали.

Ознайомлення із дисертаційним дослідженням дає підстави для висновку, що основні положення і висновки, які виносяться автором на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни. Підґрунтям обґрунтованих та достовірних висновків, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем, на мою думку, є достатня методологічна, теоретична та інформаційна база.

Характеристика змісту роботи. Змісту дисертаційного дослідження притаманний досить високий теоретичний і науково-методологічний рівень вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало сформульовані дефініції, класифікації і критерії дозволили аргументовано визначити авторську позицію щодо багатьох дискусійних

проблем адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є першою спробою комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації з досліджуваних питань.

В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків. Зокрема, в дисертаційному дослідженні запропоновано авторську позицію щодо переліку ознак застосування розшукового собаки в діяльності кінологічних підрозділів правоохоронних органів: застосування собаки з урахуванням його вмінь та навичок; ефективність розшукової роботи собаки прямо пропорційна оперативності прибуття на місце події; обов'язкове вміння собаки вести переслідування максимально довгий проміжок часу; систематичне відпрацювання навичок в різних умовах в залежності від місця, часу, оточення та інших обставин; доцільність застосування собаки має визначатися саме кінологом або його керівником; законність застосування собаки як запорука результативності в правоохоронній діяльності; зменшення упередженого ставлення кінолога до негативного результату діяльності собаки, що перешкоджає його застосуванню (стор. 26).

Позитивним напрацюванням в дисертації є класифікація принципів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності (підрозділ 1.4). Дисертантом слушно визначено, що мультисистемний характер кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності має достатньо керівних принципів для ефективного досягнення поставленої мети. Але варто підкреслити, що більшість з наведених у дослідженні принципів залишаються декларативними і не знайшли свого відображення у

нормативно-правових актах України. Пропозицією для можливого покращення ситуації, яка склалася, варто нормативно закріпити усі наведені принципи і встановити їх загальнообов'язковість для усіх без виключення суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності. (стор. 84).

Цікавими є сформульоване автором визначення «правових засад кінологічного забезпечення», яке завдяки подвійному розумінню змісту поняття кінологічного забезпечення має досить об'ємне, однак достатньо змістовне тлумачення: сукупність нормативно-правових актів і норм, що в них містяться, які завдяки своєму регуляторному впливу за допомогою налагодженого механізму адміністративно-правового регулювання здійснюють вплив на суспільні відносини у сфері правоохоронної діяльності, і зокрема, у сфері її кінологічного забезпечення. Зважаючи на зміст дисертаційного дослідження визначено, що актуальним залишається питання уніфікації нормативно-правових положень щодо службової кінології взагалі, додатково до нормативного підґрунтя окремих відомств та служб (стор. 89-94).

Значну увагу приділено аналізу управлінського впливу керівництва Міністерства оборони України на організацію діяльності кінологічних підрозділів, що є підґрунтям для визначення головних засад діяльності Збройних сил у цій площині (підрозділ 2.3.4).

Автором проаналізовано структуру Збройних сил України, в контексті визначення місця кінологічної служби поряд із іншими службами. Так, зазначається, що аналізуючи завдання та функції ЗСУ у сфері кінологічного забезпечення, підрозділом, для якого головним завданням є здійснення кінологічного забезпечення, є кінологічна служба ЗСУ, яка структурно входить до складу Головного оперативного управління Генерального штабу ЗСУ і складається із кінологічного підрозділу апарату, а також кінологічних підрозділів у складі військових частин, установ і організацій. (стор. 161)

Дисертантом аргументовано, що кінологічна служба Державної кримінально-виконавчої служби України має достатньо широкий спектр

діяльності, що вимагає від кінологів здійснення великого обсягу роботи щодо дресирування та підготовки собак. Також до особливостей автор відносить умови постійного контакту із засудженими особами, що призводить до професійної деформації самих кінологів, а від того і зниження рівня підготовленості службових собак (стор. 189).

Цікавою є позиція автора щодо визначення форм організації кінологічної діяльності під час проведення аварійно-рятувальних робіт. Вони є різними та в більшості випадків залежать першочергово від типу надзвичайної ситуації. Основною формою здійснення діяльності собаками-рятувальниками є пошук людей або трупів по запаховому сліду. Однак, форми застосування собак та методи впливу на нього все ж таки різняться в залежності від типу надзвичайної ситуації або катастрофи різняться. Так, у випадку задіяння кінологічних розрахунків під час аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків та споруд кінолог пускає собаку на «вільний пошук», керуючи собакою лише в тому випадку, якщо він не може знайти залишки запаху, або залишає не відпрацьовані ділянки. Керування собакою здійснюється виключно голосом без механічного впливу на нього та його переслідування (стор. 250).

Дисертантом узагальнено принципи утримання та догляду за собаками, дотримання яких підвищить ефективність діяльності самого собаки та призведе до покращення результатів підрозділу у сфері правоохоронної діяльності. Так визначено, що нормативна визначеність; ветеринарне супроводження діяльності; першочерговість забезпечення здоров'я та працездатності тварин; обов'язковість періодичного контролю за станом здоров'я собак; використання якісної продукції, інвентарю для догляду за собаками; особиста відповідальність; підтримка та допомога є головними принципами утримання та догляду за службовими собаками. (стор. 310-311).

Обґрунтовано, що аналіз закордонного досвіду діяльності кінологічних підрозділів та команд свідчить про першочергове значення для підвищення

ефективності і зниження випадків притягнення до відповідальності мають сувору слухняність і контроль. Це підтверджується аргументом, що всі поліцейські патрульні собаки навчені поведінці покори як на повідку, так і без нього для повного контролю за їх поведінкою. Тактичне дресирування дозволяє поліцейським-кінологам максимально контролювати процес обшуку будівлі, очищення приміщення, арешту і спілкування з ворожоналаштованими людьми (стор. 332). Тобто визначення автором важливості контролю за поведінкою собаки є вкрай важливим в контексті того, що собака є живим організмом та не може постійно працювати в одному режимі та здійснювати виключно необхідні безпечні дії.

Визначено, що собака не є інструментом, який завжди спрацьовує належним чином, він постійно потребує тренувань та спілкування. Чим більше часу кінолог проводить із собакою, тим кращий зв'язок між ними налагоджується, тим краще собака розуміє людину і тим ефективніше реагує на його команди (стор. 370). З огляду на це автором пропонується переглянути умови використання на службі кінологами власних службових собак.

На схвалення заслуговує й ціла низка інших положень дисертації.

Поряд з позитивною в цілому оцінкою дисертації Селюкова Вадима Сергійовича, вважаю доцільним висловити критичні зауваження щодо окремих її положень і висновків. Деякі висновки автора носять здебільшого описовий характер, що утруднює їх практичну реалізацію. У роботі висловлена низка міркувань, що викликають заперечення, хоча самі по собі вони є дискусійними.

1. Наукова новизна роботи є беззаперечною через те, що такий спеціальний засіб як службовий собака в контексті адміністративно-правових засад його використання наразі майже не досліджений. Зрозумілим є те, що службовий собака – це та тварина, яка використовуються практичними підрозділами правоохоронних органів для реалізації покладених на ці підрозділи завдань. Однак, у тексті дослідження авторського визначення поняття «службовий собака» не знайшло свого відображення. Його

відсутність призводить до виникнення різних тлумачень даного терміну. Хоча із самого змісту читачеві можливо зробити висновок про визначення даного терміну, більш вдалим було б його розкриття в рамках дослідження.

2. У підпункті 2.3.4. дисертаційного дослідження автор стверджує, що «адміністративно-правові повноваження Міністерства оборони України у сфері кінологічної діяльності є досить широкими з огляду на ті завдання, які стоять перед ним. Однак, важко говорити, що саме діяльність Міністерства оборони України є визначальною в контексті кінологічного забезпечення діяльності ЗСУ. Така діяльність є досить специфічною та вузько направленою, а тому на рівні Міністерства дана діяльність майже не визначається, про що свідчать ті нормативно-правові акти, які визначають процедурні питання, пов'язані з діяльністю кінологічних підрозділів у лавах ЗСУ» (стор. 159-160). З огляду на викладене залишається незрозумілим, які саме нормативно-правові акти стали підґрунтям для зазначених висновків.

3. Погоджуючись із актуальністю періодизації процесу становлення службової кінології здійсненої автором у підрозділі 1.1, потребує більш ретельного дослідження період Другої світової війни та післявоєнні роки. Адже цей час змінив вектори розвитку держави, оновлення цілей та завдань різних служб. На міжнародному рівні все більшого значення набуває забезпечення прав людини під час правоохоронної діяльності, а в тому числі і в процесі кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності. Так варто розглянути даний етап з огляду виникнення нових форм використання службових собак та методів їх підготовки.

4. У другому розділі дослідження «Суб'єкти кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні» проаналізовано повноваження, функції, особливості діяльності, завдання та способи використання службових собак для здійснення правоохоронних функцій. У роботі використовується термін «суб'єкт кінологічного забезпечення», однак у тексті авторське бачення даного поняття не знайшло свого відображення. Це може породжувати певні непорозуміння змісту 2 розділу та

дисертаційного дослідження в цілому.

5. При дослідженні зарубіжного досвіду кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності та визначення можливостей його використання в Україні (підрозділ 5.1) дисертанту доцільно було б зосередити свою увагу на особливостях суб'єктів кінологічного забезпечення, для яких така діяльність є превалюючою, та особливостей і можливостей створення відповідних органів в Україні.

6. У підрозділі 5.2 автор наголошує на декількох напрямках розвитку кінологічного забезпечення, серед яких виділяє науково-методичний; організаційний; матеріально-технічний; кадровий; нормативно-правовий; мотиваційний. З огляду на важливість наукової розробки проблемних питань підготовки службових собак до виконання практичних завдань, варто було більше уваги приділити саме питанню науково-методичного удосконалення та підготувати реальні пропозиції щодо удосконалення цього напрямку.

Водночас наведені спірні точки зору і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і новизна досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом. В дослідженні автору вдалося досягти його мети.

Практичне значення одержаних результатів. Наведені в дисертації положення можуть бути застосовані не тільки в науково-дослідній сфері як основа для подальшого розроблення теоретико-правових питань кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні та у правотворчості під час підготовки й уточнення низки законодавчих та підзаконних актів щодо кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, а також і у навчальному процесі.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення

і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених Міністерством освіти і науки України вимог.

Аналіз тексту дисертації дозволяє відмітити, що автором здійснено комплексне вивчення, теоретичний аналіз, осмислення та розгляд доктринальних ідей та практичних аспектів адміністративно-правових аспектів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні з наступним обґрунтуванням теоретичних положень і формулюванням рекомендацій щодо напрямків і перспектив їх подальшого удосконалення. Використання належної методологічної та інформаційної основ дисертаційного дослідження дозволило отримати нові науково обґрунтовані результати, які мають теоретичне і практичне значення для вдосконалення адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Повнота висвітлення результатів дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, викладено в тридцяти восьми наукових працях, серед яких одноосібна монографія, двадцять п'ять статей, опублікованих у наукових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, вісім тез наукових повідомлень на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах та чотирьох інших опублікованих працях, які додатково відображають наукові результати дисертації.

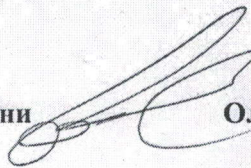
ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Усе викладене дає підставу для висновку про те, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має суттєве значення для науки адміністративного права тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю та

обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор Селюков Вадим Сергійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Директор Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України**

Олександр ЮНІН

Підпис засвідчую:

**перший проректор Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук**

Володимир КОВБАСА